

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ע"י ביהמ"ד למגיד שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1369

מסכת עבודה זרה ס' - ס"ו ♦ טהרות ב', ב' - ב', ז'

בס"ד, כ"ג אב תשפ"ה

השבוע בגליון

- ♦ השכרת סיר לנכרי לחג הפסח
- ♦ מדוע איסור "רוצה בקיומו" אינו משבש את "מכירת חמץ"?
- ♦ גרגר החיטה עם הכתב המיניאטורי
- ♦ בקבוקי בירה בקיוסק
- ♦ "גר תושב" - כיצד ומדוע
- ♦ "גר תושב" כשר לכתובת תפילין

- ♦ חבל תלייה כאזור לתפילה
- ♦ מכירת חלת "שיריים" בערב פסח

- ♦ מכשיר המיקרוגל לאור ההלכה
- ♦ שני הסברים לאיסור בישולי עכו"ם באש דווקא
- ♦ בישול דרך הטלפון
- ♦ חרב התליין שהפכה לסכין שחיטה
- ♦ חפץ שהומת בו אדם אסור בהנאה
- ♦ חרבו של גוליית

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

עם ישראל חי

תמונה, היא הנצחת ריבוע מהמציאות, פלט התייר והנציח במצלמתו את המילים "מה נורא המקום הזה", המתנססות מעל הכניסה לבית המדרש של חסידי צאנז בעיר צפת.

לפני כן עמל מאן דהוא במשך דקות ארוכות להסביר לתייר, ש"מה נורא המקום הזה" הוא לשון שאולה מפסוק, והמשפט אינו בא לציון שבמקום זה אירע דבר נורא.

האיש, דויד, כך הוא מכנה את עצמו, נעים הליכות ובעל פנים מסבירות, קשובות. אני יכול להיכנס פנימה? להביט, לראות את בית הכנסת? שאל דויד בהיסוס.

פסענו אל תוככי בית הכנסת. שוליו של מניין שחרית מאחר הציצו מחדרון קטן בפנינת בית הכנסת. השעה היתה 10:00 בבוקר. לביל קולות מלא את חללו של האולם הגדול. זוגות, זוגות, ישבו האנשים ולמדו. אב ובנו, בחורי ישיבה, בעלי תשובה, כולם עסקו בתורת ה'.

בחור מגודל, חבוש בכיפה ענקית, ישב על מרפסת בית הכנסת, התנועע בעצמה, ושבה את תשומת ליבו של דויד. קולו החזק נשמע למרחוק, נישא על כנפי אווירה הצלול של צפת, ודומה היה כי הוא מגיע עד להרים הרחוקים, הרמים והנישאים, המקנים לצפת את נופה ואת זיווה.

- **הם** לומדים פה, נכון? תורה, זה נקרא תורה, אה? שאל דויד.

- כן.

דף נט/א משום בישולי עובדי כוכבים

מכשיר המיקרוגל לאור ההלכה

גמרתנו חוזרת ושונה את איסור "בישולי עכו"ם", עליו למדנו בשבועות האחרונים, היינו, את איסור חז"ל שלא לאכול מאכלים שהתבשלו על ידי נכרים, אם משום שביקשו לבדל את היהודים מן הגויים שלא יסעדו עמם בצוותא (רש"י לה/ב ד"ה "והשלקות", תוס' לח/א ד"ה "אלא"), ואם משום החשש שבמהלך הסעודה היהודי יאכל מאכלות אסורות שיביא עמו הנכרי (רש"י לח/א ד"ה "מדרבנן", ועיין רמב"ם פ"י המשניות).

כידוע, תהליכים מסויימים של הכנת דברי מאכל, כגון, כבישה ומליחה, נחשבים כ"בישול" לעניין איסור בשר בחלב. ונחלקו הראשונים, אם מאכלים שהוכנו על ידי נכרי בתהליכים אלו, אסורים באכילה ליהודי כדין "בישולי עכו"ם" [עיין בסוגיא לעיל ח/ב שנחלקו הראשונים בביאור מחלוקת האמוראים שם]. להלכה, פוסק ה"שולחן ערוך" (יור"ד סי' קי"ג סעי' י"ג), כי דג שנמלח על ידי גוי, או פירות שעושנו על ידי גוי והוכשרו בכך לאכילה, אינם נחשבים כ"בישולי עכו"ם".

מכשיר המיקרוגל שבשנים האחרונות הפך לחלק מן הנוף הקבוע במטבח, הופיע על שולחן ההלכה כיצור בלתי מזוהה. תנור הוא אינו, אש אינה בוערת בו, אך הוא מסוגל להרתיח מים ולבשל עופות. האם גזירת חז"ל של "בישולי עכו"ם" חלה גם על מאכלים שבושלו במיקרוגל? כדי להעמיק בנושא זה, תחילה עלינו לבדוק כיצד פועל המיקרוגל, או אז, נדע אל נכון את שורש השאלה.

ובכן, מכשיר המיקרוגל הופך את זרם החשמל לגלים אלקטרומגנטיים, המתפשטים בחלל המכשיר ונבלעים בחומר שיש בו לחות, והחומר, הלא הוא האוכל, מתחמם ומתבשל מעצמו ובתוך עצמו. הדעת נותנת כי אין לאסור באכילה בישולי עכו"ם במכשיר המיקרוגל, משום שאין כאן פעולה של בישול באש, וכאמור, להלכה נפסק, כי חז"ל אסרו בישולי עכו"ם כאשר פעולת הבישול מבוצעת על גבי האש בלבד.

שני הסברים לאיסור בישולי עכו"ם באש דווקא: אולם, כאשר נתבונן בטעם ההלכה הקובעת כי בישול על גבי האש בלבד הוא האוסר דבר מאכל ב"בישולי עכו"ם", נתגלה לפנינו תמונה שונה לחלוטין. לדעת הראב"ד (הובא ברשב"א ב"תורת הבית" בית שלישי סוף שער שביעי), חז"ל ביקשו למנוע התקרבות יתירה בין ישראל לעמים, "ואין קירוב הדעת במליחה". כלומר, בישול על ידי מליחה או על ידי כבישה אינו משובח וראוי, אלא הוא בישול גרוע וחלקי, ואין בסעודה משותפת ממאכל זה כדי לקרב את הלבבות. רק מאכל טוב הנאכל בצוותא, מאחד את ליבות הסועדים. ואילו ה"מגיד משנה" (הל' מאכלות אסורות פ"ט הל' ו) מבאר, כי חז"ל אסרו את צורת הבישול הנפוצה בלבד, הלא היא בישול על גבי האש.

מעתה, מאחר שהבישול במכשיר המיקרוגל משובח הוא, הרי שלדעת הראב"ד יש לאסור מטעם "בישולי עכו"ם" דבר מאכל שהוכן בעזרתו. ומאחר שהבישול בעזרת מכשיר זה גם נפוץ

לעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה וסרצוג** ע"ה ב"ר אהרן אליעזר ז"ל

נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

מאד בימינו, הרי שדבר מאכל זה יהיה אסור גם לדעת ה"מגיד משנה", שהרי כל צורת בישול שתהפוך לנפוצה, אסורה (עיין שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ג סי' נ"ב). לפיכך, דבר מאכל שהתבשל על ידי נכרי במכשיר המיקרוגל נאסר באכילה ליהודי (שו"ת "שבט הלוי" ח"ח סי' קפ"ה), וכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל ("שבות יצחק" ח"ו פ"ו עמ' ס"א).

בישול דרך הטלפון: צורת בישול נוספת שהפכה לנפוצה, רווחת במפעלים רבים בהם קיימים תנורים ענקיים הפועלים באמצעות קיטור. למרות שדרך בישול זו מכונה "עישון", צורת בישול אשר הפוסקים הקדומים התייחסו אליה כפעולה שאינה אוסרת דבר מאכל מטעם "בישולי עכו"ם", אסורים דברי המאכל המוכנים בימינו בשיטה זו, מאחר שהיא שהפכה לנפוצה. אחת השיטות המעניינות למנוע מכשול "בישולי עכו"ם" במפעלים אלו, היא על ידי הצמדת מכשיר טלפון מיוחד למצת החשמלי של דודי העישון, אשר צלצולו מפעיל את המצת. כל שנותר למשגיח הכשרות הוא, להתקשר לטלפון המיוחד, ולהדליק בכך את התנור ("שבות יצחק" שם, עמ' ע"ג) [ראוי לציין, כי בשו"ת "מנחת יצחק" ח"ג סי' כ"ו אות ו, מצדד להקל בבישול על ידי קיטור במפעלים. עיי"ש שצירף דעה המקילה בבישול תעשייתי, עם דעה המקילה בקיטור. אולם, דעת שאר הפוסקים אינה כן, וכמו שכתב ה"חזון איש" באגרת שהביא ה"שבות יצחק", שם, לאסור בכל מקרה].

דף סב/ב דההוא גברא דאגר

חרב התליין שהפכה לסכין שחיטה

מעשה בשוחט מקצועי ומיומן, אשר רחש ליבו לרכוש לעצמו סכין שחיטה מחודד ומלוטש, עשויי ממתכת משובחת ועמידה. לאחר חיפוש ארוך ומייגע רכש הלה את... חרבו של תליין המלך, חידדה, שייפה והשחיזה, והרי לך סכין שחיטה מהודרת. המעשה הובא לפני רבי יעקב אשכנזי, בעל היעב"ץ (שו"ת ח"ב סי' קנ"ח), שקבע, כי סכין זו אסורה בהנאה! משום שחפץ שעל ידו נהרג אדם, אסור בהנאה [ולפיכך, אסור לשחוט בה בהמה העומדת למות, משום שהדבר נחשב להנאה. אך שחיטת בהמה בריאה אינה נחשבת להנאה, חולין ח/א, "שולחן ערוך" יו"ד סי' נ].

חפץ שהומת בו אדם אסור בהנאה: ה"פתחי תשובה" (סי' ח) מציין, כי אכן, מסוגייתנו מוכח לכאורה כדברי היעב"ץ. שכן, בגמרתנו מבואר, כי יש לקבור בקרקע את החרב שבה הומת אדם במיתת בית דין, וכמו כן יש לנהוג בעץ אשר עליו נתלה אדם בציווי בית הדין, תוך שהגמרא משווה הלכה זו של קבירת החרב והעץ בקרקע, להלכה הרווחת לגבי חפצים האסורים בהנאה, שיש לקבורם בקרקע כדי למנוע את השימוש בהם. מכך, כותב בעל ה"פתחי תשובה", הסיק היעב"ץ, כי גם את החרב ואת עץ התלייה, הורו חכמים לקבור משום שאסור ליהנות מהם, מאחר שחפץ שעל ידו נהרג אדם, אסור בהנאה.

אולם, ה"פתחי תשובה" דוחה את הוכחתו של היעב"ץ מסוגייתנו, תוך שהוא מציין את דברי הרמב"ם (הל' סנהדרין פרק ט"ו הל' ט') המנמק: "שהעץ שנתלה עליו נקבר עמו **שלא יא לא זכרון רע** ויאמרו זה העץ שנתלה עליו פלוני". כלומר, חפצים אלו אינם נקברים משום שהם אסורים בהנאה, אלא כדי להפחית את הזלזול בכבודו של מי שהומת על ידי בית דין [ואף אם נאמר שיש בהם איסור הנאה כמשמעות סוגייתנו, גם איסור זה אינו אלא בהרוגי בית דין, כלשון הרמב"ם]. מובן מאליו, כי בזיון זה הינו רק כאשר המוצא להורג הומת על ידי בית דין בשל חטאיו. לא כן, המומת על ידי תליין המלך בשל גחמותיו, וממילא, אין כל איסור להשתמש בחרבו של תליין המלך (עיי' בחיד"א "מחזיק ברכה" יו"ד סי' ח).

חרבו של גוליית: רבי אברהם אשכנזי [מרבני איזמיר בדור שאחרי החיד"א] מביא בספרו, "מעשה אברהם" (יו"ד סי' ו), ראייה מאלפת לכך שכלי נשק שהומת בו אדם אינו אסור בהנאה. בנביא (שמואל א' כ"ז) מסופר, כי אחימלך הכהן העניק לדוד את חרבו של גוליית, בעת שזה נמלט מפני שאול המלך. גוליית זה, ארכי רוצח היה ורבים נפחו את נשמתם באבחת חרבו, ובכל זאת השתמש בה דוד [יש להעיר, כי שמא לא נהרגו בה אלא נכרים ולא יהודים].

מכל מקום, מעניין לציין את דברי רבי יהודה החסיד (ספר חסידים תתשי"ג) הכותב: "סכין אחד מצאו בקבר של הרוגים על קידוש ה', לאחר שנים רבות שחפרו הקבר ומצאו הסכין ורצו לקחת אותו. אמר החכם, במקום שתמצא שם תשימו אותו ואל יהנה בו".

חבל תלייה כאזור לתפילה: בשו"ת "קול מבשר" (שו"ת ח"א סי' נ"ח) מזכיר את דברי היעב"ץ בהקשר ליהודי ניצול שואה, אשר בעת אמירת קדיש על קרוביו הנספים, חבש על מותניו כ"גרטל" חבל תלייה שהועלה ממחנות ההשמדה, כהתרסה כלפי הגרמנים ימ"ש, ולדברי היעב"ץ אין ראוי לנהוג כן.

- אתם גרים פה? יש פה ישיבות?
- רובנו לא גרים בצפת. כעת זו תקופת בין הזמנים, נופש, ואנשים רבים נמשכים אל העיר הרגועה והיפה הזו.
- סלח לי. האנשים האלה, מה הם עושים כשהם לא בחופש?
- לומדים תורה.
- אם עכשיו הם בנופש, מדוע הם לומדים? הם בנופש, לא?
- **שמש** צפתית עמדה במרכז הרקיע והכתה על ראשו של דוד בשעה שדמותו הלכה והתרחקה ממני. ראשו נישא למרומים. שעות ארוכות הוא חקר, שאל ובדק, לאחר ששמע, כי כפי שאדם שיוצא לנופש אינו מפסיק לנשום, כדי להעניק לריאותיו הלאות את האפשרות לאגור כח לקראת עשרות השנים הבאות, כך גם לומדי התורה, וקובעי העיתים לתורה, אינם מרשים לעצמם, או יותר נכון, אינם יכולים להרשות לעצמם 'לנופש' מלימודם.
- אז כנראה לא ידעתי כלום עד היום, הפטיר דוד לפני שהלך לדרכו.
- בכל מקומות הנופש, אליהם נודדים יהודים שומרי תורה ומצוות, ניתן ב"ה לראות תופעה מעניינת זו, שבעינינו נראית רגילה וטבעית, אך למעשה, היא מסמלת את האמת, את העיקר, כי התורה היא חייו.
- שם, על המרפסת בצפת, מול ההרים הגבוהים, הבין עוד יהודי משהו שפעם הבינו כל היהודים. **קולות** הלומדים בבית הכנסת המשיכו להדהד עוד שעות רבות.
- **עם ישראל חי וקיים.**

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. טקסט: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
 מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל הגר"ג ארלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

פנינים

דף סג/א ואיש כי יקדיש את ביתו קדש

קדוש קדוש יאמר לו

היה אומר הרבי מקוצק זצ"ל: כאשר אדם מכניס את הקדושה לתוך הסובב אותו ומקדש את ביתו, - "קודש", הוא גופו נהיה קודש...

דף סד/א ליתן להם מתנת חנינם אסור

עודף מנהג המוניתי

מפעם לפעם היה הגרי"ז מבריסק זצ"ל נוסע מארץ ישראל לשווצריה, לצרכי בריאותו. לא אחת נודמן לו לנסוע שם במונית שנהגה גוי. מאחר שחשש לאיסור "לא תחנם", היה סופר ומונה את העודף שקיבל מן הנהג בתום הנסיעה, בדקדוק גדול ביותר, שמא, חלילה, הנהג עיגל מעט את העודף, ונמצא נותן לו מספר פרוטות מתנת חנינם... (פניני הגרי"ז).

דף סג/ב מי אמרין כיון דרוצה בקיומו אסור

מכירת חלת "שיריים" בערב פסח

בסוגיינתו העוסקת בדין איסור ההנאה מיינ נסך, אנו מגלים את תקנת חכמים המכונה "רוצה בקיומו", היינו: אסור ליהודי לעשות מעשה שיגרום לו לחפוץ בקיומו של יין נסך האסור בהנאה. בהקשר לכך גמרתנו דנה, אם מותר ליהודי להשכיר את עצמו לעבודה אצל נכרי הזקוק לעזרה בשבירת חביות המכילות יין נסך, שהרי כעת הפועל היהודי חפץ בקיומו של היין, שאם לא כן, לא תהא לו פרנסה.

לדעת רש"י, איסור זה אינו אלא לגבי עבודה זרה בלבד, ולא לגבי שאר חפצים שאסרה התורה ליהנות מהם. את דעתו זו של רש"י הוכיח בעל ה"פרי חדש" (או"ח סי' ת"נ סעי' ז') מרש"י (סד/א ד"ה רבנן היא") המבאר כי חכמים תקנו איסור זה כדי שיהודי לא ירצה בקיומה של עבודה זרה אשר התורה מצוותו לכלותה ולאבדה. מאחר שאין מצווה לכלות ולאבד שאר איסורי הנאה, כי אם עבודה זרה בלבד, הרי שלדעת רש"י איסור "רוצה בקיומו" נאמר לגבי עבודה זרה בלבד, וכן דעת הרשב"א (שו"ת ח"א סי' קע"ז) והרמב"ם (הל' יסודי התורה פ"ה הל' ח').

אולם, מדברי בעלי התוספות (לעיל לב/א ד"ה "והא הכא") עולה, כי איסור "רוצה בקיומו" תקף לגבי כל החפצים שמהם אסרה התורה ליהנות, ולא דווקא לגבי יין נסך. לדעתם, איסור "רוצה בקיומו" תוקן על ידי חז"ל כחלק מאיסור ההנאה מן החפץ. כלומר, אין ליהנות מן החפץ, אף לא על ידי הבעת רצון לעובדת מציאיתו. מעתה, מה לי יין נסך מה לי שאר איסורי הנאה, כל שאסרה תורה בהנאה, נכלל בתקנת חז"ל של "רוצה בקיומו".

השכרת סיר לנכרי לחג הפסח: מלשון ה"טור" וה"שולחן ערוך" (או"ח סי' ת"נ סעי' ז') משמע, שנקטו כדעת בעלי התוספות, שאיסור "רוצה בקיומו" תקף לגבי כל איסורי הנאה. לפיכך, קובע ה"טור", כי אסור ליהודי להשכיר כלי בישול לנכרי לקראת פסח, כאשר הוא יודע כי הלה יבשל בהם חמץ. שכן, אם בשעת הבישול יוציאו את התבשיל מן הסיר, הסיר יתחמם ויסדק מחמת חום האש. יוצא, איפוא, שבעת שהחמץ מתבשל בתוכו, היהודי, בעל הסיר, חפץ ורוצה בקיומו של החמץ והדבר אסור [ראוי לציין את דעת ה"חתם סופר" זצ"ל, שו"ת או"ח סי' קכ"ח, שמחלק בין איסור חמץ שאסרה התורה בבל יראה, לשאר איסורי הנאה שבהם אין איסור רוצה בקיומו כלל וע"ע שם תשו"ק ט"ו, ק"ט. ועיין ב"מקור חיים" שם שפירש דעת הטור וה"שולחן ערוך" שאינו כדון רוצה בקיומו של ע"ז, אלא רק הנאה על ידי רוצה בקיומו אסור, ולכן נקט הטור להשכיר, אולם, דעת ה"חך יעקב" שם בפירוש דברי הטור כפשוטו ולא דווקא להשכיר אסור אלא ה"ה להשאל].

מדוע איסור "רוצה בקיומו" אינו משבש את "מכירת חמץ"? עדיין יש לתהות על קנקנו של איסור "רוצה בקיומו", המשבש לכאורה את תהליך מכירת החמץ בערב פסח. לכאורה, מה מועילה מכירת החמץ שלנו לנכרי בערב פסח. אמנם, על איסור חמץ מן התורה איננו עוברים, אך אנו עוברים על איסור "רוצה בקיומו" מדרבנן, שהרי כל אחד רוצה שהחמץ שנמכר על ידו לנכרי יתקיים ולא יתכלה?

התשובה לכך פשוטה בתכלית. הלא אם הנכרי יאבד את החמץ ויכלה אותו מן העולם, לא יגרם ליהודי כל נזק, מפני שהנכרי יאלץ לשלם את תמורת החמץ, אם לאו, הוא לא יקבל את כספו בחזרה. ממילא, אין מוכר החמץ "רוצה בקיומו", מה לו לחמניה זו או לחמניה אחרת. ואמנם, יש מן הפוסקים שכתבו, כי אסור למכור במכירת חמץ, חמץ שיש לבעולו עניין מיוחד דווקא בו, כגון, חלת שיריים מאדמו"ר ידוע וכדומה, משום שבמקרה זה, בעל החמץ חפץ בקיומו של חמץ זה בדווקא והוא עובר על איסור "רוצה בקיומו" (עיין "מחנה חיים" או"ח ח"ב סי' כ"ה, ראה שו"ת "ערוגות הבשם" סי' קי"ב, ושו"ת "אבני זכרון" ח"ג סי' כ"ה, "פסקי תשובות" סי' ת"נ אות ח').

גרגר החיטה עם הכתב המיניאטורי: נושא זה התגלגל גם בגרגר חיטה שהעסיק את ה"פרי חדש" (או"ח סי' תס"ז סעי' ט'). היה זה גרגר חיטה שנלתת במים, ובכך הפך לחמץ, ולאחר מכן, בעליו חרט עליו בכתב מיניאטורי את הפסוק "ארץ חטה ושעורה" וכו', ולא נחה דעתו עד שחרט את שמו ואת שם אביו על הגרגר. חביבות רבה גילה הלה לגרגרו, ובכל ערב פסח היה מובילו למקום הסתר, מפקירו, וממתין בצפייה לסיום חג הפסח כדי להשיב אליו את הגרגר האהוב.

בעל ה"פרי חדש" שנדרש לכך, כתב, כי אסור לעשות כן **מכמה טעמים**, ביניהם, לדעת הפוסקים שאיסור "רוצה בקיומו" תקף לגבי כל איסורי הנאה, שהרי יהודי זה חפץ מאד בחג הפסח בקיומו של גרגר חיטה זה כדי שיוכל לחזור ולזכות בו לאחר חג הפסח. נמצא, שקיומו של הגרגר בפסח, מסב לו הנאה בכך שהוא יוכל לזכות בו לאחר מכן, והדבר אסור.

עולים על רכבת הלימוד

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוזים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד < 3029 * עכשיו >

חדש ראשון התנסות חנינם

לעילוי נשמת

הר"ר בנימין וסלי ז"ל

ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע כ"ז באב תשנ"ח

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

הדף היומי

עבודה זרה ס' - ס"ו

כ"ג - כ"ט אב

חכמי אומות העולם: מעניין לציין, כי הרמב"ם (הל' מלכים פ"ח הל' י"א) כותב: "אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה "גר תושב" ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם", כלומר, על הנכרי לקבל על עצמו את שבע מצוות בני נח מפני שכן ציווה הקב"ה ולא משום שהגיע למסקנה כי קיום מצוות אלו ראוי וטוב להנהגת העולם. הפליאה המתבקשת היא, מדוע הרמב"ם קובע על אדם זה "ולא מחכמיהם", מדוע אין הוא חכם? רק לאחרונה התאמתה הגירסה הנכונה, על פי כתבי יד ומקור במדרש: **"אלא מחכמיהם"**. כלומר, הוא אינו אלא גוי פיקח, אך אינו חסיד אומות העולם ואף לא "גר תושב" (ראה ברמב"ם מלכים שם מהדורת פרנקל, בשינויי נוסחאות ובספר המפתח).

"גר תושב" כשר לכתובת תפילין: נוכל לעמוד על הרגע הגדול בחייו של נכרי המקבל על עצמו לקיים שבע מצוות בני נח, על ידי פסקו של הרמ"א ("דרכי משה" סי' ל"ט), כי "גר תושב" כשר לכתובת תפילין; הפוסקים, בכללם ה"פרי מגדים" וה"מחצית השקל" תמהים, הכיצד זה הוא כשר לכתובת תפילין, הלא כל מי שאינו מצווה במצוות תפילין, אינו כשר לעשותן, ולפיכך, גם אשה אינה ראויה לכתוב תפילין.

אמנם, ה"יד אפרים" מבאר, כי הרמ"א עוסק בנכרי שקיבל על עצמו את כל המצוות, לבד מאיסור אכילת נבילות, ולפיכך, הוא כשר לכתובת תפילין. אולם, דעתם של האחרונים, בהם ה"ביאור הלכה" (סי' ל"ט) עדיין לא נחה מביאור זה, ולדעתם, אין די בכך כדי להתיר לגוי "גר תושב" לכתוב תפילין.

"גר תושב" רשאי לקבל על עצמו מצוות מן התורה: עם זאת, מחדש ה"ביאור הלכה" (סי' ש"ד, בביאור דעתו של ה"מגן אברהם" שם), כי מעמד קבלת שבע מצוות בני נח על ידי הנכרי, מיוחד הוא, ובאותו זמן רשאי הוא לקבל על עצמו כל מצווה ממצוות התורה שיחפוץ; ואת אותה מצווה עליו לקיים כיהודי החייב בה על כל פרטיה ודקדוקיה. כלומר, מעמד קבלת המצוות של "גר תושב", הוא רגע נשגב וחשוב שבו הוא יכול להחליט לקבל על עצמו מצוות נוספות. לא כן, לאחר זמן, אין הוא יכול לקבל על עצמו מצוות נוספות [עיי"ש שהוכיח את דבריו. אך ראוי לציין, כי דברי ה"ביאור הלכה" בסי' ל"ט ובסי' ש"ד אינם תואמים וצ"ע].

הנחת תפילין של ראש בלבד: בבית מדרשנו העירו, כי מאחר שהנחת תפילין של ראש והנחת תפילין של יד שתי מצוות המה, יתכן, איפוא, לדברי ה"ביאור הלכה", ש"גר תושב" יקבל על עצמו להניח תפילין של ראש בלבד, או של יד בלבד...

ראוי לציין, כי בימינו, נכרי אינו יכול לקבל מעמד של "גר תושב", משום שהלכה זו נוהגת רק בזמן שהיובל נוהג [אולם, לגבי היתר ישיבה בארץ ישראל נחלקו הרמב"ם והראב"ד הל' עבודת כוכבים פ"י הל' ו'].
 דף טז/ב גר תושב

בקבוקי בירה בקיוסק: מעשה ביהודי ירא שמים, שעבר בחג הפסח ליד קיוסק, והבחין לחרדתו כי בעליו מוכר בירה! חמץ בפסח! מיד, פנה אל בעל הקיוסק ואמר לו: "שבור את בקבוקי הבירה, שפוך את נוזל החמץ, ואני אפצה אותך על ההפסד שנגרם לך". הרב זילברשטיין שליט"א מספר ("מבקשי תורה - אור אפרים" ח"ה עמ' תרמ"ח), כי הועלתה לפניו השאלה, אם יהודי זה נהג כשורה, שהרי הוא הכשיל את המוכר באיסור "רוצה בקיומו" של החמץ, שכן, עבור כל בקבוק בירה ששבר בעל הקיוסק הוא קיבל תשלום, וממילא, הוא רצה בקיומו של הבקבוק. לבסוף הוכרע, כי מאחר שאיסור זה הוא מדרבנן, ובכך מנע אותו יהודי איסורים דאורייתא, הוא נהג כשורה.

בבית מדרשנו תמהו על שאלה זו. שכן, בעל קיוסק זה רצה בקיומם של בקבוקי הבירה עוד טרם דרך ירא השמים בחנותו, וממילא, הוא לא הפך ל"רוצה בקיומו" על ידי בקשת היהודי ירא השמים שישבור את הבקבוקים תמורת פיצוי, כבר מתחילת הפסח היה בעל הקיוסק "רוצה בקיומו" של הבקבוקים. לעומת זאת, היהודי העוסק בשבירת חביות יין הנסך לא רצה בקיומן לפני שהתחיל להתעסק עמן, ואין כל דמיון בין המקרים.

גר תושב - כיצד ומדוע

מספר פעמים מסכתנו מזכירה (כד, ב, סד, ב, סה, א) "גר תושב", כמו גם סוגייתנו הזנה אם "גר תושב" יכול לבטל עבודת כוכבים. הפירוש המילולי של המושג "גר תושב" הוא, שמותר להניח לו להתיישב בארץ ישראל, שלא כשאר אחיו עובדי עבודה זרה, אותם אנו מצווים שלא לשכן בארץ הקודש (רמב"ם הל' איסורי ביאה פרק י"ד הל' ז, "החינוך" מצוה צ"ד).

כיצד גוי נעשה "גר תושב"? בנושא זה נחלקו התנאים בסוגייתנו, ולהלכה נפסק כדעת חכמים, ש"גר תושב" הוא נכרי שקיבל על עצמו לקיים את שבע מצוות בני נח (רמב"ם שם ו"שולחן ערוך" יו"ד סי' קכ"ד סעי' א). השאלה המתבקשת היא, מה בינו לבין שאר הנכרים, הלא כל יצורי אנוש הצטוו בשבע מצוות בני נח.

הנכרים כאינם מצווים ועושים לגבי שבע מצוות בני נח: הריטב"א (מכות ט/א) מבאר, כי לאחר שהקב"ה נוכח שאומות העולם אינם מקיימים את שבע מצוות בני נח, כמאמר הפסוק (חבקוק ג/ו, עיין בבא קמא לט/ב) "עמד ויתר גויים", שוב אין בן נח המקיים את מצוותיו נחשב כ"מצווה ועושה" אלא כמי "שאינו מצווה ועושה". לפיכך, נכרי המקבל על עצמו את שבע מצוות בני נח, שב ומתעלה לדרגת "מצווה ועושה" ועל ידי כך הוא מקבל מעמד של "גר תושב".

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוסכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור יהודי ותובנות מאורות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ורגן בלבנו מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י וזוכים לחיים מאירים

ר"א איד

תנא האלוקי רשב"י קורא לך:

3764* להצטרפות הייצוג עכשיו

מבצע השנה המצטרפים הישנים משני עדי הבית 29.90 ₪

חודש ראשון חינם

גדולי הדורות גילו כי הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא חזי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עיני בעיני ראוות את מלכותו